

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента,
доцента кафедри музичного мистецтва і хореографії
Ашихміної Наталії Віталіївни
на дисертаційне дослідження **Чжен Ланьюе**
«Формування художньо-виконавської емотивності
здобувачів вищої освіти в процесі фортепіанної підготовки»,
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність дисертаційного дослідження Чжен Ланьюе визначається сучасними вимогами до професійної підготовки майбутніх музикантів та педагогів у галузі мистецької освіти, які поєднують високий рівень виконавської майстерності з умінням передавати художньо-емоційний зміст музичних творів. У сучасній музично-освітній практиці спостерігається значна увага до технічної підготовки та репродуктивного виконання, тоді як формування художньо-виконавської емотивності здобувачів вищої освіти залишається не дослідженим і практично не моделюється в освітньому процесі. Це створює потребу у науково обґрунтованих методиках, які б комплексно враховували емоційно-естетичний досвід, інтерпретаційні вміння, техніко-апаратні навички, комунікативні та рефлексивні компоненти музично-виконавської діяльності студентів.

У сучасних умовах глобалізації та активного міжкультурного обміну зростає значення міждисциплінарних підходів, що інтегрують психологію, мистецтвознавство та педагогіку у підготовці майбутніх музикантів. Здатність здобувачів вищої освіти до глибокого емоційного переживання музики та її художньо-виразної інтерпретації стає ключовою компетентністю, що впливає на рівень їх професійної суб'єктності, педагогічної ефективності та музично-художньої комунікації з аудиторією. Недостатній розвиток цієї компетентності може обмежувати творчий потенціал студентів, їх здатність до інтерпретаційного пошуку та формування власного виконавсько-педагогічного стилю.

Таким чином, дослідження проблеми формування художньо-виконавської емотивності у процесі фортепіанної підготовки має високу теоретичну та практичну значущість. Воно спрямоване на створення ефективної педагогічної моделі, що інтегрує емоційно-образне сприйняття музики, виконавські навички, інтерпретаційно-суб'єктну позицію, комунікативні та рефлексивні ресурси, забезпечуючи всебічний розвиток професійної компетентності здобувачів та підвищуючи якість освітнього процесу.

Розроблено чітку та логічну структуру дисертації, в якій послідовно викладено всі складові дослідження, що сприяє науковій аргументації, зрозумілому представленню теоретико-методологічних положень і практичних результатів експериментальної перевірки.

Дисертанткою вирішено завдання дослідження, а саме: концептуалізовано поняття «емотивність» в контексті міждисциплінарних наукових досліджень; обґрунтовано сутність, зміст і структуру художньо-виконавської емотивності здобувачів вищої освіти; розроблено систему теоретико-методологічних підходів і принципів та обґрунтовано на їх основі педагогічні умови і методи формування художньо-виконавської емотивності здобувачів вищої освіти в процесі фортепіанної підготовки; розроблено критерії та показники, визначено рівні сформованості художньо-виконавської емотивності здобувачів вищої освіти в контексті фортепіанної підготовки; експериментально перевірено ефективність авторської методики формування художньо-виконавської емотивності здобувачів вищої освіти в процесі фортепіанної підготовки.

Аналізуючи наукову новизну дослідження, варто звернути увагу на такі ключові аспекти: здійснено дослідження емотивності в проєкції музичного мистецтва і мистецької освіти; визначено сутність художньо-виконавської емотивності здобувачів вищої освіти в контексті фортепіанної підготовки; обґрунтовано компонентну структуру досліджуваного феномену, у якій виокремлюються чотири взаємодоповнюючі складові: образно-резонансний, інтерпретаційно-суб'єктний, комунікативно-репрезентаційний і рефлексивно-методичний компоненти; обґрунтовано комплекс теоретико-методологічних підходів (екзистенційно-феноменологічний, компетентнісний, полікомунікативний та рефлексивно-евристичний) і принципів формування художньо-виконавської емотивності здобувачів вищої освіти в процесі фортепіанної підготовки (принцип орієнтації на автентичне емоційно-образне переживання музики в процесі фортепіанної підготовки здобувачів вищої освіти, принцип функціонально-сислової інтеграції технічного, інтерпретаційного й комунікативного рівнів фортепіанної підготовки здобувачів вищої освіти, принцип системного накопичення досвіду багатоканальної художньої комунікації як засобу передачі художньо-емоційного змісту фортепіанного твору, принцип цілеспрямованого пошуку особистісно-іманентних художньо-емоційних наративів у виконавському, художньо-інтерпретаційному і педагогічно-просвітницькому опрацюванні фортепіанних творів); представлено методику формування художньо-виконавської емотивності здобувачів вищої освіти на основі спеціально розробленої низки педагогічних умов (стимулювання особистісно-мотиваційного ставлення до автентичного емоційно-образного переживання музики через психолого-педагогічну просвіту, аналіз художньо-виконавських кейсів та пошук власних смислів у фортепіанній підготовці; проєктування індивідуальних художньо-інтерпретаційних алгоритмів як прояв авторської смислотворчості і суб'єктної позиції здобувачів; створення творчо-полікомунікативного мистецько-освітнього середовища як простору для репрезентації художньо-виконавських інтерпретацій здобувачів; систематизація методичної діяльності шляхом перетворення власного виконавського й інтерпретаційно-емоційного досвіду на педагогічно-просвітницькі моделі), які реалізуються в чотири етапи (орієнтаційно-

ефективний, інноваційно-акумулятивний, проєктно-творчий, узагальнюючосмисловий); відповідно до стратегії дослідження у фортепіанну підготовку здобувачів вищої освіти впроваджено методи формування художньо-виконавської емотивності: метод емоційно-резонансних асоціацій в колі, метод аналізу успішних інтерпретаційних кейсів, метод проектування інтерпретаційної мапи, метод емоційно-драматургічної реконструкції та інші); розроблено критеріальний апарат дослідження (емоційно-естетичний, концептуально-особистісний, творчо-експресивний та аналітично-ефективний критерії та їх показники) і методи діагностики сформованості художньо-виконавської емотивності здобувачів вищої освіти.

Чжен Ланьюе в першому розділі дисертації обґрунтовано теоретичні засади поняття емотивності та її значення у фортепіанній підготовці здобувачів вищої мистецької освіти. Встановлено, що емотивність постає як інтегральна категорія, яка забезпечує кодування, трансляцію та вербалізацію емоційного досвіду, поєднуючи інтенційність, оцінну складову та смислову організацію тексту. Розмежовано емоційність як психологічну властивість та емотивність як свідомо керовану комунікативну реалізацію емоційності.

Досліджено особливості художнього та музичного дискурсу: літературний текст формує психологічну глибину образу та ефект співпереживання, музичний твір – універсальний механізм смислотворення, де ритм, тембр, інтонація та динаміка впливають на когнітивні та естетичні процеси слухача. Показано, що інтонація є ключовим носієм емотивності музичного тексту, забезпечуючи перехід від нотної фіксації до виразного звучання.

Сформульовано визначення художньо-виконавської емотивності в контексті фортепіанної підготовки як інтегральну особистісно-професійну якість, яка забезпечує цілеспрямовану трансформацію внутрішнього емоційного досвіду і переживань в інтонаційно-звукову та вербальну форму, мобілізуючи техніко-апаратні, інтонаційно-смислові, комунікативні й художньо-вербальні ресурси музиканта задля глибокої інтерпретації музичного тексту, комунікації з аудиторією та ефективного педагогічного впливу. Виділено чотири компоненти емотивності: образно-резонансний, інтерпретаційно-суб'єктивний, комунікативно-репрезентаційний та рефлексивно-методичний.

Другий розділ присвячений методологічному обґрунтуванню формування художньо-виконавської емотивності здобувачів вищої освіти в процесі фортепіанної підготовки. Встановлено, що цей процес ґрунтується на системі наукових підходів, які забезпечують цілісну методологічну основу педагогічного процесу. Екзистенційно-феноменологічний підхід спрямовує навчання на особистісне емоційне переживання та автентичне включення виконавця у художній простір твору; компетентнісний підхід структурує емоційно-художній досвід у цілеспрямовану емотивність; полікомунікативний підхід розкриває фортепіанну підготовку як багатовимірне комунікативне середовище; рефлексивно-евристичний підхід

поєднує усвідомлення емоційних процесів і творчу ініціативу, сприяючи становленню індивідуального виконавсько-емотивного стилю.

Виділено ключові принципи формування емотивності: автентичного емоційно-образного переживання музики, інтеграції технічного, інтерпретаційного та комунікативного рівнів, системного накопичення багатоканального досвіду художньої комунікації, цілеспрямованого пошуку особистісно значущих художньо-емотивних наративів. Герменевтичний принцип виступає стрижневим, забезпечуючи концептуальну цілісність і зв'язність усіх підходів, перетворюючи технічні та емоційні дії виконавця на усвідомлену художньо-педагогічну практику.

Розроблено педагогічні умови та методи реалізації цих принципів. До них належать: стимулювання особистісно-мотиваційного ставлення до музики (методи: інформаційний тренінг, емоційно-резонансні асоціації, аналіз інтерпретаційних кейсів, рефлексивне смислотворення); проєктування індивідуальних інтерпретаційних алгоритмів (імпровізаційна та варіативна інтерпретація, інтерпретаційне колажування, створення інтерпретаційних мап); створення творчо-полікомунікативного середовища (ансамблеві інтерпретації, художньо-просвітницькі проєкти); систематизація методичної діяльності через трансформацію виконавського досвіду у педагогічні моделі (відеорефлексія, методичні щоденники, зворотний зв'язок).

Третій розділ присвячено експериментальній перевірці ефективності методики формування художньо-виконавської емотивності здобувачів вищої освіти у фортепіанній підготовці.

У констатувальному етапі досліджено рівень емотивності студентів за чотирима критеріями: емоційно-естетичним, концептуально-особистісним, творчо-експресивним та аналітично-едукативним. Результати показали переважання середнього та низького рівнів, що підтвердило потребу в цілеспрямованому формуванні емотивності.

Формувальний етап реалізовано через поетапне впровадження методики, що включала емоційне занурення, розвиток індивідуальних інтерпретаційних алгоритмів, вдосконалення комунікативної виразності та рефлексивне структурування досвіду. Порівняльний аналіз експериментальної та контрольної груп засвідчив підвищення рівня емоційної чутливості, виразності інтерпретацій та ефективності рефлексивної роботи, що підтвердило результативність методики.

Позитивно оцінюючи науково-теоретичну й практичну значущість результатів дисертаційного дослідження Чжен Ланьюе, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання:

1. Доцільним було б більш докладне висвітлення репертуарного забезпечення та методів самостійної роботи здобувачів вищої освіти, спрямованих на формування художньо-виконавської емотивності. Зокрема, конкретизація добору фортепіанного репертуару та опис індивідуально орієнтованих методичних прийомів для позааудиторної роботи сприяли б підвищенню практичної цінності дисертації та розширенню можливостей упровадження авторської методики в освітній процес.

2. У тексті дисертації подекуди трапляються поодинокі мовностилістичні неточності, а також незначні огріхи технічного характеру, що, утім, не впливають на загальну наукову цінність і цілісність дослідження.

Висновок: дисертаційна робота на тему «Формування художньо-виконавської емотивності здобувачів вищої освіти в процесі фортепіанної підготовки» є оригінальним, завершеним дослідженням, актуальним у сучасних умовах розвитку мистецької освіти. В роботі Чжен Ланьюе продемонстровано науково обґрунтовані результати, показано володіння методологією наукових досліджень щодо продукування результатів, пов'язаних із новизною та практичною значущістю. Кваліфікаційна наукова праця відповідає чинним вимогам п. п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а Чжен Ланьюе заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри
музичного мистецтва і хореографії
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

Наталія АШИХМІНА

